

PM 2013:88 RII (Dnr 001-451/2013)

Ungdomar utanför gymnasieskolan - ett förtydligat ansvar för stat och kommun (SOU 2013:13)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid den 14 juni 2013

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Ungdomar utanför gymnasieskolan – ett förtydligat ansvar för stat och kommun” (SOU 2013:13) hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

Utredningen om unga som varken arbetar eller studerar om har fått i uppdrag att göra en översyn av det kommunala informationsansvaret för unga som inte har fyllt 20 år och som inte genomför eller har fullföljt en gymnasieutbildning. Utredningen tar också ställning till om ansvarsfördelningen mellan stat och kommun behöver förtydligas när det gäller insatser för unga som varken arbetar eller studerar samt andra förslag om hur arbetet med målgruppen unga som varken arbetar eller studerar kan förbättras.

Remissen finns att läsa i sin helhet på regeringens hemsida:

<http://regeringen.se/sb/d/16714/a/209722>

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att det i Stockholms stad finns ett väl uppbyggt arbete kring unga under 20 år som inte är i gymnasieskolan eller arbetar. Staden bedriver ett kontinuerligt uppsökande arbete och erbjuder de unga individuella åtgärder. Med anledning av att det är många andra kommuner som inte bedriver ett strukturerat och aktivt arbete med målgruppen anser stadsledningskontoret att förslaget om att tydliggöra kommunens ansvar är angeläget.

Arbetsmarknadsnämnden anser att när det gäller förslaget avseende ett förtydligat aktivitetsansvar för kommunen är förvaltningen positiv till de förslag som presenteras. Staden arbetar redan idag i enlighet med utredningens förslag i dessa delar.

Socialnämnden anser att utifrån de erfarenheter som finns i staden vill nämnden lyfta fram vikten av samplanering mellan kommunen och arbetsförmedlingen av de

arbetsmarknadsinsatser som ska erbjudas ungdomarna. Det är av största vikt att veta att man kan erbjuda ungdomarna bra insatser när man ska bedriva uppsökande arbete och motivera dem till de insatser arbetsförmedlingen erbjuder.

Utbildningsnämnden anser att tanken med tidigare information är god men ställer sig frågande inför hur det ska fungera inom en frivillig skolform med nuvarande avbrottsfrekvens och hur de större kommunerna med både stort inflöde och utflöde av elever ska kunna hantera informationen.

Farsta stadsdelsnämnd anser att utredningens förslag är positivt och bedömer att det är i linje med de målsättningar och den verksamhet som finns idag i Stockholms stad. Att arbeta strukturerat och genomtänkt för att få ungdomar tillbaka till skolan eller in i aktiviteter som hjälper dem på arbetsmarknaden är ett viktigt förebyggande arbete.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att de förändringar som föreslås i remissen är positiva. Det är angeläget att ansvaret mellan kommun och arbetsförmedling tydliggörs när det gäller arbete och insatser för ungdomar som varken arbetar eller studerar.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att förslagen till åtgärder för att dessa ungdomar ska påbörja eller fullfölja gymnasiestudier eller ges annat stöd för att förbättra sina förutsättningar att komma ut på arbetsmarknaden är bra. Nämnden ställer sig bakom förslagen.

Mina synpunkter

Utbildning är en av de viktigaste faktorerna för ungdomars framtida möjligheter. Allt för många unga fullföljer inte en gymnasieutbildning med godkända betyg, vilket riskerar att lämna en stor grupp unga i utanförskap.

I staden bedrivs ett aktivt arbete med unga under 20 år som inte är i gymnasieskolan eller arbetar genom uppsökande arbete och erbjudande om individuella åtgärder. Då många andra kommuner inte bedriver ett strukturerat och aktivt arbete med målgruppen känns förslaget om att tydliggöra kommunens ansvar angeläget.

Skolorna arbetar med olika typer av stöd och motiverande insatser för att eleverna inte ska falla ur skolan. Huvudmannen har ett ansvar att se till att eleven ges möjlighet att fullfölja sina studier, och studie- och yrkesvägledaren fyller en viktig roll genom att bidra i detta arbete. Förslagen om att unga från 16 år ska kunna ta del av Arbetsförmedlingens insatser samt få tillgång till den statliga utvecklingsersättningen är positiva, men arbetet med de unga bör först och främst fokuseras på att få tillbaka dem i studier. Vi vet av erfarenhet att ungdomar som inte har en fullföljd gymnasieutbildning har mycket svårt att få en fast etablering på arbetsmarknaden och därmed betydligt högre risk för att hamna i utanförskap. Samtidigt är det viktigt att det finns alternativa vägar in på arbetsmarknaden även för dem som av olika anledningar inte slutför en gymnasieutbildning. Det kan bland annat handla om praktik och arbetsmarknadsåtgärder.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Ungdomar utanför gymnasieskolan – ett förtydligat ansvar för stat och kommun” (SOU 2013:13) hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 15 maj 2013

ULLA HAMILTON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Delbetänkandet "Ungdomar utanför gymnasieskolan - ett tydligt ansvar för stat och kommun" (SOU 2013:13), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Karin Wanngård (S) enligt följande.

I SOU 2013:13 har man utrett ansvaret för unga som varken studerar eller arbetar och som ännu inte fyllt 20. Utredningen kommer fram till att det behövs ett förtydligt kommunalt ansvar för denna icke-skolpliktiga grupp. Till det anser utredningen att det krävs bättre och mer effektiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att nå framgång med gruppen. Arbetslösheten för unga som inte har en slutförd gymnasieutbildning är mer än dubbelt så hög som för dem som har en gymnasieexamen. Unga som saknar en gymnasieutbildning löper en mycket stor risk att inte kunna försörja sig själva, och i stället behöva förlita sig på familjens stöd eller ekonomiskt bistånd.

Tyvärr är förutsättningarna för att nå framgång med denna grupp något sämre än de behövt vara i Stockholm. 2006 införde den dåvarande majoriteten NavigatorCentrum för att nå denna grupp som utredningen berör. Tyvärr lades verksamheten ner blott tio månader efter den startats. Men trots att den endast var verksam under 10 månader så uppvisade den positiva resultat. Verksamheten blev på kort tid mycket skicklig på att bygga både kontakter och förtroende samt utveckla metoder för att nå denna mycket komplicerade och känsliga grupp. Det är vår åsikt att den metodik de arbetat fram är viktig att ta till vara och utveckla. Att man lade ner NavigatorCentrum var och förblir ett slöseri med resurser från stadens sida.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Vi instämmer i många av de förändringar som delbetänkandet föreslår. Det är positivt att kommunerna får ett aktivitetsansvar istället för uppsökaransvar och att närvaron fångas upp av kommunerna. Det är viktigt att samarbetet mellan de olika aktörerna sker på ett smidigt sätt så att ungdomar inte hamnar mellan stolarna. I dagsläget händer detta för ofta vilket gör att ungdomars förtroende för dels kommunen och myndigheten, dels för de olika insatserna brister.

Ungdomar som av olika skäl hoppar av gymnasieskolan har betydligt svårare att komma in på arbetsmarknaden, vilket ställer höga krav på samhället. För att ge möjlighet för alla att fullfölja gymnasiet med godkända betyg behövs motiverande insatser och individuellt stöd. Samtidigt är det av stor betydelse för de ungas självbild att vi, samhället omkring de unga, inte utgår ifrån att de unga som inte fullföljer gymnasiet misslyckats. Gymnasiet som skolform är i Sverige inte obligatorisk och unga är i sin fulla rätt att välja att inte gå på gymnasiet. I ett samhälle som blir allt mer komplicerat, och med en arbetsmarknad som kräver allt mer omfattande kvalifikationer, har dessa ungdomar rätt att få hjälp och stöd att komma vidare med sina liv. Uppfinningsrikedomen behöver bli stor när det gäller att kunna erbjuda andra vägar. Vi ser att det behövs kvalificerad studie- och yrkesvägledning och flexibla erbjudan-

den, helst med en kombination av arbete/praktik och studier, så att inga vägar stängs. Insatserna måste ordnas utifrån individens ambitioner, behov och förutsättningar där stat och kommun hjälps åt, och inte, vilket alltför ofta sker idag, skickar den unge mellan olika instanser eller där den unge står helt utanför alla system.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Föredragande borgarrådets förslag bifalles delvis
2. Dessutom vill vi framföra följande

Den ökade kunskapssegregeringen försvårar situationen för många unga. I grunden måste ungdomsskolan reformeras för att alla skolor ska ha jämlika och höga kunskapsresultat. Utbildning är en klassfråga som starkt bidrar till att arbetslöshet blir en klassmarkör. Att misslyckas i skolan försämrar självförtroende och psykisk hälsa och leder också i många fall till arbetslöshet. Skolpolitiken står inför enorma utmaningar. Utbildning är nyckeln till arbetsmarknaden. Grundskolan och gymnasieskolan måste hitta strategier för att alla ska lyckas i skolan. Ingen ska hamna utanför.

För de som redan har hamnat utanför behöver kommunerna som utredningen föreslår mer aktivt söka upp unga utan arbete eller skolgång. Det är viktigt att stärka det preventiva arbetet. Tyvärr la den borgerliga majoriteten ner de Navigatorcentrum som vi införde när vi styrde, vilket ledde till att arbetet med de unga som inte gick i gymnasieskolan försumrades i flera år och staden fick kritik från revisorerna.

En avgörande brist i utredningen är att skilja på utbildningsinriktade och arbetsmarknadsinriktade insatser. I verkligheten behövs individuellt utformade heldagsaktiviteter med en kombination av båda dessa insatser som även ger de unga ersättning för deltagandet. Utredningen har ingen lösning på detta dilemma.

Kommunens roll måste stärkas, exempelvis genom samrådsskyldighet för arbetsförmedlingen. Nu lägger utredningen hela ansvaret på arbetsförmedlingen, som inte fungerar bra idag, trots att kommunen har det uppsökande ansvaret och kunskapen om de unga. Kommunerna och arbetsförmedlingen behöver planera insatserna tillsammans för att det ska bli bra för de unga.

I Stockholm pågår ett utvecklingsarbete, det behövs. Varje hösttermin är det cirka 2000 unga stockholmare i åldern 16–19 år som varken går till skolan eller arbetar. I gruppen har funnits en betydlig andel elever med någon funktionsnedsättning. Omkring 1000 unga lyckas staden inte få kontakt med trots att de omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret.

Vänsterpartiet driver att unga som hoppar av skolan ska sökas upp inom 14 dagar för att göra upp en individuell framtidsplan. Alla flickor och pojkar 16-19 år som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret ska få en planering med långsiktiga lösningar för att komma i utbildning, arbete eller få andra adekvata insatser inom en månad. Unga med funktionsnedsättning ska få det stöd de har rätt till. Att gå i gymnasieskolan är frivilligt. Men att så många unga genom en ojämlik skola inte får tillräckligt stöd är inte rimligt. Det ska vara stadens ansvar att ge varje ung människa maximala förutsättningar för att klara sin utbildning.

Särskilt uttalande gjordes av Tomas Rudin, Olle Burell och Emilia Bjuggren (alla S) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (S) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Åsa Jernberg och Stefan Nilsson (båda MP) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (MP) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Utbildning är en av de viktigaste faktorerna för ungdomars framtida möjligheter. De ungdomar som saknar en gymnasieutbildning riskerar arbetslöshet och en rad andra negativa omständigheter på såväl kort som lång sikt. I Sverige är det, årligen, cirka 2 000 ungdomar som inte påbörjar en gymnasieutbildning direkt efter avslutad grundskola och cirka 30 000 unga avbryter varje år en påbörjad gymnasieutbildning. Uppföljningar under de senaste tio åren visar att det varje år funnits i genomsnitt cirka 17 000 unga i åldrarna 16–19 år som varken har arbetat eller studerat.

Unga som varken studerar eller arbetar har i många fall en komplex livssituation. De unga har ofta olika typer av sociala problem och skolmisslyckanden bakom sig. I många fall har det inneburit dålig självkänsla och svårigheter att hantera enkla vardagsaktiviteter. En stor del är utrikes födda och bland dem finns de som nyligen anlänt till Sverige. Psykiska funktionsnedsättningar är vanligt förekommande.

Enligt regeringens direktiv ska utredningen göra en översyn av det kommunala informationsansvaret för unga som inte har fyllt 20 år och som inte genomför eller har fullföljt en gymnasieutbildning. Utredningen ska också ta ställning till om ansvarsfördelningen mellan stat och kommun behöver förtydligas när det gäller insatser för unga som varken arbetar eller studerar. Utredningen ska vid behov föreslå författningsändringar och om det anses motiverat även lämna andra förslag om hur arbetet med målgruppen unga som varken arbetar eller studerar kan förbättras.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd för yttrande.

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Sid</i>
Stadsledningskontoret	5
Arbetsmarknadsnämnden	6
Socialnämnden	8
Utbildningsnämnden	9
Farsta stadsdelsnämnd	12
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	13
Norrmalms stadsdelsnämnd	13

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 april 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildning är idag en förutsättning för att inte hamna i arbetslöshet och utanförskap. Allt för många unga fullföljer inte en gymnasieutbildning med godkända betyg. I Stockholms stad finns ett väl uppbyggt arbete kring unga under 20 år som inte är i gymnasieskolan eller arbetar. Staden bedriver ett kontinuerligt uppsökande arbete och erbjuder de unga individuella åtgärder. Med anledning av att det är många andra kommuner som inte bedriver ett strukturerat och aktivt arbete med målgruppen anser stadsledningskontoret att förslaget om att tyd-

liggöra kommunens ansvar är angeläget.

Tiden mellan att en elev börjar vara frånvarande eller avbryter sina gymnasiestudier till att huvudmannen underrättar hemkommunen måste kortas. Stadsledningskontoret anser därför den skärpta skrivningen om att huvudmannen snarast ska meddela hemkommunen vid betydande frånvaro eller avbrott är god. Emellertid bedömer stadsledningskontoret att det kommer innebära en del praktiska svårigheter för kommuner som har stort in- respektive utflöde av elever. Stadsledningskontoret vill även påtala vikten av att skolorna arbetar med olika typer av stöd och motiverande insatser för att eleverna inte ska falla ur skolan. Huvudmannen har ett ansvar att se till att eleven ges möjlighet att fullfölja sina studier. Studie- och yrkesvägledaren bidrar i detta arbete och stadsledningskontoret anser att även gymnasiesärskolan ska inkluderas i tillägget i läroplanerna.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till förslagen om att unga från 16 år ska kunna ta del av Arbetsförmedlingens insatser samt få tillgång till den statliga utvecklingsersättningen. Stadsledningskontoret anser emellertid att arbetet med de unga först och främst ska fokusera på att få tillbaka dem i reguljära studier. Ett sådant arbete kan komma att innebära en kombination av studieförberedande och arbetsförberedande insatser eller inskrivna i kommunala projekt. I utredningen saknas förslag om att även dessa unga ska kunna erhålla en ekonomisk ersättning. I och med att det tydligt framgår i utredningen hur viktigt en ersättning är för motivationen bör ett sådant förslag övervägas.

Det är hemkommunen som har ett helhetsansvar för unga under 20 år som inte är i studier eller arbetar. Det är även kommunen som har mest kunskap om den unge och dennes situation. Stadsledningskontoret vill påtala detta ansvar och anser att arbetsförmedlingen har skyldighet att samråda med kommunen i de fall det är aktuellt med insatser från förmedlingen.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2013 att hänvisa till tjänsteutlåtandet som sitt yttrande över remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Karin Rågsjö (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Gustafsson m fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Awad Hersi m fl. (MP), *bilaga 1*.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 april 2013 har i huvudsak följande lydelse.

När det gäller förslagen om fler arbetsmarknadspolitiska verktyg för unga från 16 år delar förvaltningen utredningens uppfattning att förmedlingen idag inte kan erbjuda den typen av strukturerade insatser som målgruppen behöver. Utredningen anser att det behövs fördjupad analys av förmedlingens verksamhet för att myndigheten ska lyckas med sitt uppdrag.

Förvaltningen vill här framföra sin oro för att beredningen gör en så tydlig åtskillnad mellan utbildningsinriktade insatser och arbetsmarknadsåtgärder.

Staden befinner sig i ett uppbyggnadsarbete av nya arbetssätt både vad gäller det uppsökande arbetet och de insatser som erbjuds inom det kommunala informationsansvaret. Erfarenheten så här långt är att det är viktigt att inte släppa taget om de ungdomar som nås via det uppsökande arbetet, att ungdomarna inte ska slussas mellan olika insatser och aktörer, att en vuxen finns kvar under hela vägen in i studier eller in i arbete, att det finns hög personaltäthet, och att det många gånger handlar om något annat än studier eller arbete till att börja med. Som ett första steg är det viktigt att bara få komma in i ett socialt sammanhang. Att

redan i en tidig kontakt med en ungdom bestämma om denne vill studera eller arbeta är omöjligt. Att tidigt i en kontakt hänvisa till en annan aktör är orimligt om man vill etablera en kontakt och bygga en relation.

Förvaltningens erfarenhet är alltså att varje glapp i kontakter och i stöd utgör en risk att åter tappa ungdomar som man etablerat kontakt med. Staden lägger därför stor vikt vid att överbrygga alla övergångar in i olika aktiviteter så att förtroendefulla relationer som byggts upp kan bevaras till dess den unge är väl introducerad i den aktivitet han eller hon ska delta i. Här är också olika former av förberedande insatser av stor betydelse.

Förvaltningens erfarenhet är vidare att för många unga är det en kombination av arbetsmarknadsåtgärder och utbildningsinriktade insatser som behövs. I andra fall kan det vara en kort tid inom en arbetsmarknadsåtgärd i kombination med aktivt studie- och yrkesvägledning som kan leda den unge tillbaka till studier – vilket alltid är att föredra för den aktuella målgruppen. En viktig erfarenhet är att processen måste få ta tid, precis som utredningen har påvisat. Det måste finnas möjlighet att erbjuda motiverande och självstärkande insatser som inte nödvändigtvis är riktade mot studier eller arbete, utan mot att komma på vem man är och vad man vill samtidigt som insatserna kan vara såväl arbetsförberedande som studieförberedande. Det vill säga – i verkligheten krävs arbetssätt som ligger emellan ett strikt utbildningsinriktat eller arbetsmarknadsinriktat arbetssätt. För att detta ska fungera måste det finnas möjlighet att delta i sådana heldagsaktiviteter med ekonomisk ersättning. Utredningen har inget förslag på lösning på detta dilemma. Det anser förvaltningen är en avgörande brist i utredningens förslag.

Om huvudmännen strikt ska ansvara för varsitt område samtidigt som insatserna blir bästa möjliga utifrån den unges behov ställs stora krav både på viljan och förutsättningarna för ett nära samarbete mellan huvudmännen. För att öppna för ökad samverkan föreslår utredningen att Arbetsförmedlingen ska kunna ingå en överenskommelse med en kommun om anordnande av insatser eller åtgärder i de fall då arbetsförmedlingen inte hittat annan lämplig aktör. Vidare hänvisar utredningen till att en sådan möjlighet finns redan idag för nyanlända invandrare och unga med funktionshinder. Utredningen lägger således hela ansvaret för planeringen av arbetsmarknadsinsatserna för den unge på Arbetsförmedlingen. Detta trots att det är kommunen som har det uppsökande ansvaret och därmed också kontakt med och kunskap om den unge och hans/hennes behov. I sammanhanget vill förvaltningen också peka på svårigheterna att definiera vad som är en ”annan lämplig aktör”, vilket i praktiken innebär att valet av åtgärd för nyanlända och funktionshindrade i stort sett alltid faller på en annan aktör om sådana finns. Den utvidgning av befintlig skrivning som utredningen förslår till att omfatta även unga torde därför i praktiken inte innebära så mycket – särskilt inte i storstäderna där tillgången på andra aktörer är god. Detta oavsett lämpligheten i befintliga kommunala insatser.

Förvaltningen anser att kommunens roll måste stärkas avsevärt och att det i planeringen av insatser för målgruppen från Arbetsförmedlingens sida ska finnas en samrådsskyldighet med kommunen. Det är viktigt att kommunen som har helhetsbilden över ungdomens situation har möjlighet att i samråd med ungdomen och Arbetsförmedlingen ha ett avgörande inflytande över valet av insats för att på detta sätt kunna göra långsiktiga planeringar mot ungdomens uppsatta mål.

Så kan också insatser skapas som ligger i gränslandet mellan arbetsmarknadsområdet och utbildningsområdet.

Vidare anser förvaltningen att Arbetsförmedlingen ska kunna ingå överenskommelse med kommunen om att erbjuda insatser i de fall detta är lämpligt med utgångspunkt från den unges behov och kommunens insatser. I uppbyggnaden av arbetet med informationsansvaret har staden anpassat ett antal olika arbetsmarknadsinriktade insatser till målgruppens behov. Insatserna bygger på ett förstärkt stöd både innan under och efter en insats. Liknande exempel finns i andra kommuner. Förvaltningen anser att dessa insatser bör vara jämställda alternativ till Arbetsförmedlingens erbjudande om arbetsmarknadspolitiska heldagsaktiviteter. Kommunens insatser ska kunna väljas om dessa är mer lämpade och inte enbart om Arbetsförmedlingen inte har hittat en annan aktör. Detta är särskilt viktigt mot bakgrund av utredningens eget konstaterande att målgruppen idag inte får de strukturerade heldagsinsatser de har behov av från Arbetsförmedlingen.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2013 följande.

1. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av ledamoten Inger Stark (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S), *bilaga 1*.

Ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP) deltog inte i beslutet.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 april 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar utredningens uppfattning att det är angeläget att så många ungdomar som möjligt börjar gymnasiet då de ungdomar som saknar gymnasieutbildning riskerar arbetslöshet och utanförskap i samhället. Insatser måste göras för att motivera ungdomarna att återgå till studier i någon form inom gymnasieskolan. För de som inte vill studera ska det finnas attraktiva alternativ i form av praktik eller arbetsmarknadsinsatser som skapar förutsättningar för att de ska kunna få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Det ska också vara möjligt för ungdomar att senare kvalificera sig för gymnasiestudier.

Utredningen anser att det kommunala uppföljningsansvaret för ungdomar som fyllgjort sin skolplikt men inte fyllt 20 år är otydligt reglerat och föreslår flera förtydliganden. Enligt skollagen ska hemkommunen löpande hålla sig informerad om hur de ungdomar som fullgjort sin skolplikt men inte fyllt 20 år är sysselsatta i syfte att erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. I socialtjänstlagen finns allmänna skrivningar om socialtjänstens uppgift att ”genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningar för goda levnadsförhållanden”, att samverka med andra och ”med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och unga som visat tecken till en ogynnsam utveckling”.

Det är angeläget att man i kommunerna tydligt anger vilken nämnd som har det kommunala uppföljningsansvaret för ungdomar som fullgjort sin skolplikt men inte fyllt 20 år. Utredningens förslag till ändringar av lagstiftningen gäller skollagen, skolförordningen och andra förordningar inom skolans område och arbetsmarknadsområdet. Socialtjänsten kan inte utifrån bestämmelserna i socialtjänstlagen sägas ha något uppdrag att aktivt söka upp ungdomarna som inte påbörjat gymnasiestudier eller avbrutit dessa. Uppdraget är att allmänt verka för att barn och ungdomar har goda levnadsförhållanden och att ingripa när barn och ungdomar far illa eller riskerar att fara illa. Däremot kan självfallet det kommunala uppföljningsansvaret även läggas på en nämnd med ansvar för socialtjänstfrågor.

Förvaltningen anser att utredningens förslag i huvudsak är bra och tillstyrker förslagen. I Stockholm har arbetsmarknadsnämnden i samverkan med utbildningsnämnden ansvaret för det kommunala uppföljningsansvaret i staden och för samordningen av detta mellan stadens förvaltningar. Arbetet i staden sker redan nu stor utsträckning i enlighet med utredningens förslag. Under 2012 nådde arbetsmarknadsnämnden sammanlagt 1 458 ungdomar genom det uppsökande arbetet. Huvuddelen av dessa var inte i behov av insatser från nämnden då de arbetade eller redan hade gått tillbaka till studier. Det kommunala uppföljningsansvaret är ett omfattande arbete men är oerhört viktigt för att ge de ungdomar som behöver stöd rätt insatser.

Utifrån de erfarenheter som finns i staden vill förvaltningen lyfta fram vikten av samplanering mellan kommunen och arbetsförmedlingen av de arbetsmarknadsinsatser som ska

erbjudas ungdomarna. Det är av största vikt att veta att man kan erbjuda ungdomarna bra insatser när man ska bedriva uppsökande arbete och motivera dem till de insatser arbetsförmedlingen erbjuder. Kommunen och arbetsförmedlingen behöver helt enkelt skapa insatserna tillsammans för att det ska bli bra.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 april 2013 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Per Olsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 mars 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningen föreslår i kapitel 7 flera förändringar i regleringen av det kommunala informationsansvaret. Lagstiftningen förslås bli tydligare i syfte att säkerställa att samhället erbjuder de unga som väljer bort utbildning en väg tillbaka eller vidare till annan sysselsättning.

Benämning och placering i lag

Förslag: Benämningen av kommunernas ansvar ändras från information om icke skolpliktiga ungdomar till *aktivitetsansvar för icke skolpliktiga ungdomar* för att förtydliga att kommunen ska vara aktiv i uppsökande och åtgärdande verksamhet. Bestämmelserna om ansvaret ska också flyttas från 29 kap till 2 kap skollagen.

Förvaltningen samtycker till ett namnbyte men anser att begreppet aktivitetsansvar för tankarna till arbetsmarknadsåtgärder snarare än utbildning.

Det nya namnet bör tydliggöra att ansvaret inte bara består i att söka upp målgruppen utan även aktivt sätta in åtgärder. Genom att bestämmelserna flyttas till 2 kap skollagen ges frågan en större vikt.

Arbetet ska bedrivas på ett strukturerat sätt

Förslag: Hemkommunen ska på ett *strukturerat sätt* söka upp och hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta.

Utredningen föreslår att det ska bli tydligare att kommunernas arbete ska bedrivas strukturerat för att öka kvaliteten i verksamheten. Ett strukturerat arbetssätt förutsätter enligt utredningen;

- Tydlig ansvarsfördelning och målsättning
- Dokumenterade rutiner för arbetet
- Ändamålsenlig resurstilldelning
- Samverkan
- Uppföljning och utvärdering

Under senare år har arbetsmarknadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen utarbetat rutiner, ansvarsfördelning och så vidare för detta arbete. De åtgärder som är vidtagna stämmer väl överens med utredningens förslag.

Kontinuerligt under året

Förslag: Hemkommunen ska *kontinuerligt under året söka upp samt hålla sig informerad om* hur de unga under 20 år som fullgjort sin skolplikt är sysselsatta.

Utredningen föreslår att begreppet *löpande* ska bytas mot *kontinuerligt under året*. Vidare ska det framgå att hemkommunen ska *söka upp och hålla sig informerad* om de ungas sysselsättning. Utredningen menar att nuvarande formulering är oklar vilket gör att det svårt att rikta tydliga krav på vad kommunerna ska göra. Kommunerna har tolkat

begreppet *löpande* på olika sätt. Det bör framgå att kommunerna ska vara skyldiga att uppdatera sina förteckningar över ungdomar kontinuerligt så att de omedelbart kan ta en kontakt med unga som t.ex. avbrutit sin utbildning.

Förvaltningen instämmer.

Kommunens skyldigheter förtydligas

Förslag: Förtydligt ansvar att hemkommunen ska erbjuda lämpliga individuella åtgärder för att i första hand motivera den unge att återuppta sin utbildning och i de fall den unge inte kan motiveras till utbildning, se till att den unge kommer i kontakt med Arbetsförmedlingen.

Utredningen anser att det ska vara tydligt vilka åtgärder kommunen respektive staten ansvarar för. Vidare ska det inte råda oklarheter i om en kommun ska *kunna erbjuda* eller *ska erbjuda* åtgärder.

Förvaltningen instämmer. Förslaget innebär utökade insatser för de ungdomar som inte kan motiveras till studier.

Skyldighet att dokumentera införs

Förslag: Hemkommunens insatser ska dokumenteras skriftligt.

Utredningen föreslår att hemkommunen ska ha en skyldighet att dokumentera de aktiviteter och den planering om framtida åtgärder som kommunen och den unge kommer överens om. En dokumentation av åtgärder för enskilda ungdomar bör innehålla en individuell planering med konkreta åtgärder som baseras på samtycke. Utredningen anser att ett krav på dokumentation ska öka tydligheten för individen och höja kvaliteten i kommunens verksamhet.

Förvaltningen efterlyser närmare anvisningar över hur denna hantering ska gå till. Gemensamma riktlinjer för vad som ska dokumenteras och hur det ska dokumenteras krävs eftersom flera parter kan vara inblandade både i att dokumentera och i att ta del av dokumentationen.

Bättre statlig tillsyn och granskning

Förslag: Skolinspektionen ges i uppdrag att genomföra en särskild kvalitetsgranskning av kommunernas hantering av aktivitetsansvaret. Granskningen ska genomföras ett år efter att utredningens föreslagna förändringar har trätt i kraft.

Förvaltningen samtycker till förslaget.

Utredningen ger i kapitel 8 ett förslag till förändring med syfte att underlätta hemkommunernas informationsinsamling.

Bättre information om omfattande otillåten frånvaro

Förslag: När en elev är *frånvarande i betydande utsträckning* utan giltiga skäl vid en gymnasieskola med annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till hemkommunen.

Utredningen beskriver kommunernas behov av att få informationen om studieavbrott snabbare än vad som sker idag. Samma behov konstateras i Skolverkets studie "Delrapportering av uppdrag om gymnasieskolreformens lokala förankring – Det kommunala informationsansvaret" dnr 2012:279, sid 7.

Utredningen föreslår att liknande krav på rapportering av frånvaro till hemkommunen som gäller för grundskolan ska gälla i gymnasieskolan. Förslaget innebär en skärpning av nuvarande skrivning i skollagen om skyldighet att rapportera avbrott till skyldighet att även rapportera frånvaro till hemkommunen. Förvaltningen anser att tanken med tidigare information är god men ställer sig frågande inför hur det ska fungera inom en frivillig skolform med nuvarande avbrottsfrekvens och hur de större kommunerna med både stort inflöde och utflöde av elever ska kunna hantera informationen. Som exempel kan nämnas att stockholmselever är inskrivna hos över 130 huvudmän och Stockholms stad har drygt 4 500 elever inskrivna från andra kommuner. Förvaltningen befarar att det är en långsiktig process att få till heltäckande information av god kvalitet på rapporter om frånvaro från och till hemkommunen. Under tiden kommer många ungdomar även fortsättningsvis att stå utanför både skola

och informationsansvar.

Slutligen vill förvaltningen peka på att utredningens förslag inte får frånta huvudmannen ansvaret att se till att eleven ges alla möjligheter att fullfölja sin utbildning för att undvika avhopp innan ansvaret övergår till hemkommunen.

*I kapitel 9 ger utredningen tillgång till fler arbetsmarknadspolitiska verktyg från 16 år
Ungdomar i åldern 16-17 år ska få tillgång till fler insatser från Arbetsförmedlingen*

Förslag: Arbetsförmedlingens utbud ska breddas genom att ge 16-17-åringar tillgång till fler tidiga arbetsmarknadspolitiska program samt att statlig ersättning införs för 16-17-åringar vid arbetsmarknadspolitiska program.

Med utredningens förslag ska kommunen i första hand försöka motivera de unga att återuppta utbildning och erbjuda lämpliga åtgärder. Det är först därefter, då övriga alternativ prövats och där den unge uttryckligen så önskar som jobbsökande och Arbetsförmedlingen blir ett alternativ. För att motverka risken för passivisering bör ett brett utbud av insatser kunna sättas in tidigt. Insatserna ska vara flexibla och kunna anpassas efter individens behov.

Förvaltningen är positiv till förslaget. Dock kvarstår problemet för de ungdomar som är inskrivna i kommunala projekt utan möjlighet till ersättning om de står utanför skolan.

I utredningens 10 kapitel anges behovet av nationell och lokal uppföljning av målgruppen.

Hemkommunen ska föra ett register

Förslag: Krav på lokala register införs. Hemkommunen ska vara skyldig att upprätta register över ungdomar som omfattas av informationsansvaret.

Hemkommunen ska i registret även få behandla personuppgifter om tidpunkt när en åtgärd inleds samt tidpunkt för åtgärdens upphörande och orsaken till att den upphör. Uppgifterna ska gallras senast vid utgången av det kalenderår när den registrerade fyller 21 år.

Utredningen vill förtydliga att kommuner ska föra ett register för att säkerställa att kommunen har identifierat samtliga ungdomar som omfattas av ansvaret. Det säkerställer att ungdomarna kan erbjudas stöd och synliggör om kommunerna lever upp till lagens intentioner.

Förvaltningen instämmer.

Skolverket ska samla in uppgifter om de unga inom aktivitetsansvaret

Förslag: Skolverket ska ges i uppdrag att årligen samla in och redovisa uppgifter om unga som omfattas av kommunens aktivitetsansvar. De uppgifter som ska samlas in ska baseras på de uppgifter kommunerna samlar i de lokala registren. Det närmare innehållet i uppgiftsinsamlingen bör preciseras av Skolverket i samråd med Sveriges kommuner och landsting.

Utredningen konstaterar att det saknas nationell kunskap om såväl innehåll som effekter av kommunala åtgärder och insatser för de unga. Såväl den lokala som den nationella uppföljningen av de unga utanför gymnasieskola måste bli bättre. Ett första steg är att systematiskt samla uppgifter om målgruppen och om insatser de unga erbjuds.

Förvaltningen samtycker. Det är viktigt att på nationell nivå skaffa sig kunskap om målgruppen.

Utredningen lägger i 11 kapitlet förslag om förändringar i grundskolan och andra obligatoriska skolformer samt i gymnasieskolan som syftar till att förbättra förutsättningarna för elever som är i riskzonen för att avbryta sin utbildning.

Förtydligat uppdrag för studie- och yrkesvägledning

Förslag: Tillägg görs i bestämmelserna om studie- och yrkesvägledning i läroplanerna för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och gymnasieskolan att studie- och yrkesvägledningen särskilt ska uppmärksamma situationen för elever som riskerar att avbryta sin utbildning.

Elever som inte har en fullföljd gymnasieutbildning har stora svårigheter att komma in

på arbetsmarknaden och därmed även färre möjligheter att göra andra livsval. Studie- och yrkesvägledningen ska särskilt uppmärksamma situationen för elever som riskerar att avbryta sin utbildning.

Förvaltningen stöder utredningens ambition att skriva in tillägget för dem som allra mest behöver det. Det tillägget är befogat men lämnar, utan verktyg, mycket oklart. Förvaltningen noterar att utredningens bedömning även bör omfatta gymnasieskolan.

Anpassad studiegång

Förslag: Syftet med anpassad studiegång i de obligatoriska skolformerna förtydligas i skolförordningen. I skolförordningen skrivs in att ett beslut om anpassad studiegång i de högre årskurserna ska syfta till att eleven ska fullfölja sin utbildning i den obligatoriska skolan och fortsätta sin utbildning på gymnasienivå.

Utredningen skriver att Skolinspektionens erfarenheter är att bestämmelsen om anpassad studiegång sätts in utan varken tidsbegränsning, behovsprövning, utredning eller formella beslut. Utredningen anger att det finns behov av att tydliggöra att ett viktigt syfte med anpassad studiegång ska vara att få eleven att fullfölja sin utbildning i den obligatoriska skolformen och fortsätta sin utbildning på gymnasienivå.

Förvaltningen instämmer.

Ekonomiska konsekvenser

Då de ökade kostnaderna för kommunsektorn förslås finansieras med anslag i enlighet med finansieringsprincipen förväntas förslagen inte ge ofinansierade merkostnader för kommunen.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 april 2013 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av delbetänkandet Ungdomar utanför gymnasieskolan – ett förtydligt ansvar för stat och kommun (SOU 2013:13).

Gunnar Sandell m.fl. (S) anmälde att partiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Särskilt uttalande gjordes av Mariana Moreira Duarte m fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Laura Roselli (V), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 april 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens ställer sig positiv till utredningens förslag och bedömer att de är i linje med de målsättningar och den verksamhet som finns idag i Stockholms stad. Att arbeta strukturerat och genomtänkt för att få ungdomar tillbaka till skolan eller in i aktiviteter som hjälper dem på arbetsmarknaden är ett viktigt förebyggande arbete. Mer kunskap behövs om vilka insatser och metoder som fungerar för målgruppen och därför är dokumentation och uppföljning av stort värde.

Förvaltningen har några synpunkter på förslaget att skolan ska rapportera omfattande frånvaro till en annan instans inom kommunen för att man tidigt ska upptäcka elever som kan komma att avbryta studierna. Det behöver klargöras hur omfattande frånvaron ska vara för att rapporteras. Det behöver också förtydligas om en rapport betyder att man bedömt att eleven kommer att hoppa av eller om ansvarig instans i kommunen ska hålla sig informerad om och eventuellt registrera elevers skolfrånvaro. Det uppstår också frågor kring integritet

när det gäller rapport om skolfrånvaro hos en myndig person utan skolplikt och hur kommunen ska hantera den informationen.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 april 2013 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen från kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Lars Jakobsson m fl. (MP), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 mars 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till de förändringar som föreslås i remissen. Det är angeläget att ansvaret mellan kommun och arbetsförmedling tydliggörs när det gäller arbete och insatser för ungdomar som varken arbetar eller studerar. Det är av stor betydelse att dessa ungdomar får ett aktivt stöd för att fullgöra skolgång alternativt erhåller arbetsmarknadspolitiska åtgärder i ett tidigt skede och minskar risken för utanförskap.

Utredningen lyfter fram behovet av statistik på lokal och nationell nivå för uppföljning och analys av hur arbetet. Detta skapar förutsättningar för utveckling av kunskap inom området.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 april 2013 att besvara remissen med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ledamoten Hans Enroth (V), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 mars 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar uppfattningen att ungdomar som avbrutit eller aldrig påbörjat en gymnasieutbildning är i en mycket utsatt situation och riskerar att hamna i utanförskap. Förvaltningen ställer sig därför bakom förslagen till åtgärder för att dessa ungdomar ska påbörja eller fullfölja gymnasiestudier eller ges annat stöd för att förbättra sina förutsättningar att komma ut på arbetsmarknaden.

Enligt utredningens förslag ska kommunen ha aktivitetsansvar vilket bl.a. innebär ett förtydligande av att kommunen ska vara aktiv i uppsökande och åtgärdande verksamhet. Ungdomar i åldern 16–17 år ska enligt utredningens förslag ha rätt till utvecklingsersättning när de deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Förvaltningen anser att det ska finnas en samrådsskyldighet mellan arbetsförmedlingen och kommunen när det gäller vilka arbetsmarknadspolitiska insatser den unge ska erbjudas.

Stockholms stad arbetar redan idag i enlighet med intentionerna i utredningens förslag. Sedan den 1 juli 2011 har arbetsmarknadsnämnden det kommunala uppföljningsansvaret och svarar för samordningen mellan stadens förvaltningar. Utbildningsförvaltningen och Gymnasieslussen, som sedan 2007 arbetat med uppföljningsansvaret, kommer att fortsätta sitt arbete

och är därför viktiga samarbetspartners.

Vid arbetsmarknadsförvaltningen tillsattes hösten 2011 en central samordnare och fem lokala samordnare, studie- och yrkesvägledare eller coacher som placerades på stadens fem jobbtorg. Huvuduppgiften för samordnarna är att nå de ungdomar som utbildningsförvaltningen inte når samt de ungdomar som tackat nej till erbjudande om studier.

Målet med det arbete som bedrivs vid arbetsmarknadsförvaltningen är att så många som möjligt ska bli motiverade att återgå till studier i någon form inom gymnasieskolan. För dem som inte kan tänka sig att studera är målet att förbereda dem för eller ge stöd för att lotsa ut dem på arbetsmarknaden.

De lokala samordnarna söker aktivt upp de ungdomar som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret bl.a. genom att ringa, skicka vykort och sms och gör även hembesök. Alla ungdomar som omfattas av uppföljningsansvaret är dock inte i behov av stödinsatser. Under 2012 hade de lokala samordnarna kontakt med 1 458 ungdomar. Den absoluta majoriteten av dem visade sig ha någon form av sysselsättning. Av de ungdomar samordnarna hade kontakt med i december 2012 var exempelvis 41 % studerande och 14 % hade arbete. De ungdomar som saknat sysselsättning har erbjudits studie- och yrkesvägledning, coachning och olika former av insatser, t.ex. praktik eller deltagande i någon form av projekt.

I dagsläget är ett trettiotal norrmalmsungdomar föremål för uppsökande insatser från arbetsmarknadsförvaltningens sida.

Arbetsmarknadsförvaltningen kommer under 2013 att förstärka det uppsökande arbetet och erbjuda särskilda motiverande insatser samt inrätta en öppen verksamhet.

RESERVATIONER M.M.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Karin Rågsjö (V) enligt följande.

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att i huvudsak godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Att i övrigt anföras:

Den ökade kunskapssegregeringen vi ser i Stockholm och nationellt förvärrar situationen för många ungdomar. I grunden måste ungdomsskolan reformeras för att alla skolor ska ha jämlika och höga kunskapsresultat. Utbildning är en klassfråga som starkt bidrar till att arbetslöshet blir en klassmarkör. Att misslyckas i skolan försämrar självförtroende och psykisk hälsa och leder i många fall till arbetslöshet. Det primära är att grundskolan och gymnasiet måste hitta strategier för att nå de elever som riskerar att hamna utanför. Den svenska skolpolitiken står för enorma utmaningar. Det är bra att kommunerna ska vara mer aktiva i arbetet med att söka upp ungdomar för att få dem att återgå i

arbete. Att det preventiva arbetet ska förstärkas är mycket bra. Utbildning är nyckeln. Precis som förvaltningen delar vi oron för åtskillnaden mellan utbildningsinriktade insatser och arbetsmarknadsåtgärder. Det behövs en samsyn och en ingång för de ungdomar som hamnar utanför gymnasieskolan. Två ingångar varav en ingång inte är rustad för uppgiften (Arbetsförmedlingen) känns inte tillräckligt robust.

För Stockholms del finns det ett utvecklingsarbete, det behövs. Varje hösttermin är det cirka 2000 unga stockholmare i åldern 16–19 år som varken går till skolan eller börjar arbeta. I gruppen har funnits en betydlig andel elever med någon funktionsnedsättning. Omkring 1000 lyckas staden inte få kontakt med trots att de omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret. Vänsterpartiet driver att unga som hoppar av skolan ska sökas upp inom 14 dagar för att göra upp en individuell framtidsplan. Alla flickor och pojkar 16-19 år som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret ska få en planering för långsiktiga lösningar och komma i utbildning, arbete eller få andra adekvata insatser inom en månad. Unga med funktionsnedsättning ska få det stöd de har rätt till. Att gå i gymnasiet är frivilligt. Men att så många unga genom en ojämlig skola lämnas åt sitt öde är inte rimligt. Det ska vara stadens ansvar att ge varje ung människa maximala förutsättningar för att klara sin utbildning.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Gustafsson m fl. (S) enligt följande.

I SOU 2013:13 har man utrett ansvaret för unga som varken studerar eller arbetar och som ännu inte fyllt 20. Utredningen kommer fram till att det behövs ett förtydligat kommunalt ansvar för denna icke-skolpliktiga grupp. Till det anser utredningen att det krävs bättre och mer effektiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att nå framgång med gruppen. Arbetslösheten för unga som inte har en slutförd gymnasieutbildning är mer än dubbelt så hög som för dem som har en gymnasieexamen. Unga som saknar en gymnasieutbildning löper en mycket stor risk att inte kunna försörja sig själva, och i stället behöva förlita sig på familjens stöd eller ekonomiskt bistånd.

Tyvärr är förutsättningarna för att nå framgång med denna grupp något sämre än de behövt vara i Stockholm. 2006 införde den dåvarande majoriteten NavigatorCentrum för att nå denna grupp som utredningen berör. Tyvärr lades verksamheten ner blott tio månader efter den startats. Men trots att den endast var verksam under 10 månader så uppvisade den positiva resultat. Verksamheten blev på kort tid mycket skicklig på att bygga både kontakter och förtroende samt utveckla metoder för att nå denna mycket komplicerade och känsliga grupp.

Det är vår åsikt att den metodik de arbetat fram är viktig att ta till vara och utveckla. Att man lade ner NavigatorCentrum var och förblir ett slöseri med resurser från stadens sida.

Särskilt uttalande gjordes av Awad Hersi m fl. (MP) enligt följande.

Vi ställer oss positiva till de förändringar som delbetänkandet föreslår samt till förvaltningens synpunkter och förslag. Vi vill understryka vikten av att samarbetet mellan de olika aktörerna sker på ett smidigt sätt så att ungdomar inte hamnar mellan stolarna. I dagsläget händer detta för ofta vilket gör att ungdomars förtroende för dels kommunen och myndigheten, dels för de olika insatserna brister.

Ett annat viktigt område som behöver uppmärksammas är ungdomars funktionsnedsättning. Olika studier och rapporter visar att många avhopp från gymnasiestudier beror på att ungdomars funktionsnedsättning inte har upptäckts i grundskolan eller att ungdomar inte vågar informera om funktionsnedsättningen när de börjar gymnasiet. Exempel på funktionsnedsättningar som kan försvåra för ungdomar att fullfölja gymnasiet är dyslexi, ADHD och Aspergers syndrom. Svårigheter med att fullfölja gymnasieutbildningen kan också bero på andra orsaker, såsom psykiska funktionsnedsättningar eller sociala problem i hemmet. Detta är viktiga aspekter som måste hållas i åtanke vid arbete med ungdomar.

Socialnämnden

Reservation anfördes av ledamoten Inger Stark (V) enligt följande.

1. Socialnämnden beslutar att i huvudsak godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Därutöver anför nämnden följande.

Den ökade kunskapssegregering vi ser i Stockholm och nationellt förvärrar situationen för många ungdomar. I grunden måste ungdomsskolan reformeras för att alla skolor ska ha jämlika och höga kunskapsresultat. Utbildning är en klassfråga som starkt bidrar till att arbetslöshet blir en klassmarkör. Att misslyckas i skolan försämrar självförtroende och psykisk hälsa och leder i många fall till arbetslöshet. Det primära är att grundskolan och gymnasiet måste hitta strategier för tidigt att nå de elever som riskerar att hamna utanför. Det gäller att utgå från den individuella situationen för varje enskild ungdom som riskerar att slås ut från grundskolan. Möjligheten för elever att få stöd och hjälp från en instans utanför skolan kan vara en möjlighet, om lärare och elevhälsopersonal inte når fram. Den svenska skolpolitiken står för enorma utmaningar. Det är bra att kommunerna ska vara mer aktiva i arbetet med att söka upp ungdomar för att få dem att återgå i skola. Att det preventiva arbetet ska förstärkas är mycket bra. Utbildning är nyckeln.

För Stockholms del finns det ett utvecklingsarbete, det behövs. Varje hösttermin är det cirka 2000 unga stockholmare i åldern 16–19 år som varken går till skolan eller börjar arbeta. I gruppen har funnits en betydlig andel elever med någon funktionsnedsättning. Omkring 1000 lyckas staden inte få kontakt med trots att de omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret. Vänsterpartiet driver att unga som hoppar av skolan ska sökas upp inom 14 dagar för att göra upp en individuell framtidsplan. Alla flickor och pojkar 16-19 år som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret ska få en planering för långsiktiga lösningar och komma i utbildning, arbete eller få andra adekvata insatser inom en månad. Unga med funktionsnedsättning ska få det stöd de har rätt till. Att gå i gymnasiet är frivilligt. Men att så många unga genom en ojämlik skola lämnas åt sitt öde är inte rimligt. Det ska vara stadens ansvar att ge varje ung människa maximala förutsättningar för att klara sin utbildning.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S) enligt följande.

I SOU 2013:13 *Ungdomar utanför gymnasieskolan - ett tydligt ansvar för stat och kommun* har man utrett ansvaret för unga som varken studerar eller arbetar och som ännu inte fyllt 20. Utredningen kommer fram till att det behövs ett förtydligat kommunalt ansvar för denna icke-skolpliktiga grupp. Till det anser utredningen att det krävs bättre och mer effektiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att nå framgång med gruppen. Arbetslösheten för unga som inte har en slutförd gymnasieutbildning är mer än dubbelt så hög som för dem som har en gymnasieexamen. Unga som saknar en gymnasieutbildning löper en mycket stor risk att inte kunna försörja sig själva, och i stället behöva förlita sig på familjens stöd eller ekonomiskt bistånd.

Tyvärr är förutsättningarna för att nå framgång med denna grupp något sämre än de behövt vara i Stockholm. 2006 införde den dåvarande majoriteten NavigatorCentrum för att nå denna grupp som utredningen berör. Tyvärr lades verksamheten ner blott tio månader efter den startats. Men trots att den endast var verksam under 10 månader så uppvisade den positiva resultat. Verksamheten blev på kort tid mycket skicklig på att bygga både kontakter och förtroende samt utveckla metoder för att nå denna mycket komplicerade och känsliga grupp. Det är vår åsikt att den metodik de arbetat fram är viktig att ta till vara och utveckla. Att man lade ner NavigatorCentrum var och förblir ett slöseri med resurser från stadens sida.

Utbildningsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Per Olsson m.fl. (MP) enligt följande.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen innehåller kloka synpunkter och vi instämmer i dessa. Vi vill ytterligare tillägga följande synpunkter:

Det är av stor betydelse för de ungas självbild att vi, samhället omkring de unga, inte utgår ifrån att de unga som inte fullföljer gymnasiet misslyckats. Gymnasiet som skolform är i Sverige inte obligatorisk och unga är i sin fulla rätt att välja att inte gå på gymnasiet. Däremot har de, i ett samhälle som blir allt mer komplicerat, och med en arbetsmarknad som kräver allt mer omfattande kvalifikationer, rätt att få hjälp och stöd att komma vidare med sina liv på andra sätt. Eftersom vi vet att unga som saknar gymnasieutbildning eller motsvarande, får stora svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden, behöver uppfinningsrikenheten bli stor när det gäller att kunna erbjuda andra vägar. Vi ser att det behövs kvalificerad studie- och yrkesvägledning och flexibla erbjudanden, helst med en kombination av arbete/praktik och studier, så att inga vägar stängs. Insatserna måste ordnas utifrån individens ambitioner, behov och förutsättningar där stat och kommun hjälps åt, och inte, vilket alltför ofta sker idag, den unge skickas mellan olika instanser.

Unga som valt bort gymnasiet ska kunna välja andra sätt att komma vidare med sina studier. Folkhögskolan med sina möjligheter att erbjuda unga alternativa sätt att skaffa sig gymnasiebehörighet bör erkännas som en skolform jämte gymnasiet, där individen har rätt att välja allmän kurs på folkhögskola istället för gymnasium. Kommunen betalar platsen på samma villkor som man betalar för en gymnasieplats i en offentlig eller fristående skola.

Farsta stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Mariana Moreira Duarte m.fl. (MP) enligt följande.

I betänkandet kan man läsa att idag har man inget statistiskt säkrat svar på varför ca 17 000 ungdomar inte genomför gymnasiet som det är tänkt. Man kan ju undra varför man inte tidigare har sett till att samla in underlag för att svara på denna så viktiga fråga.

Vidare kan man utläsa att tanken är att dessa ungdomar behöver flexibla, individuella och långsiktiga åtgärder, hur det är tänkt att dagens system som finns på gymnasieskolan ska kunna möta upp dessa tankar är för oss ett mysterium. Tankegångarna som framförs i betänkandet är positiva, men tyvärr kan man inte hitta många konkreta förslag på när, var och hur.

Det är positivt att kommunerna får ett aktivitetsansvar istället för uppsökaransvar, det är också positivt att se att närvaron kommer att fångas upp av kommunen men vi frågar oss hur? Kommer den att baseras på systemet som CSN idag har? Och varför inte då ge ansvaret för att anmäla detta till kommunerna till CSN? Ett nytt system får inte betyda mer administration för skolorna. Idag sker en statlig utredning på skolornas administrationsansvar, det hade varit tråkigt om detta betänkande motverkar det som utredningen har som syfte – att minska administrationen.

Vi ifrågasätter ifall Arbetsförmedlingen är rätt instans för de ungdomar som behöver hjälp framåt i livet, Arbetsförmedlingen har idag ett stort ansvar över de som är arbetslösa och nyanlända. Vi tror att den organisationen behöver lite lugn och ro och finna sina arbetsformer för de nya arbetsområdena innan man ges ytterligare grupper att jobba med. Vi förutsätter att detta nya arbetsområde som arbetsförmedlingen föreslås få kommer också att backas upp med resurser för detta.

Särskilt uttalande gjordes av Laura Roselli (V) enligt följande.

Det är positivt med förslag om hur samhället kan hjälpa ungdomar som inte går på gymnasiet och inte arbetar. Betänkandet innehåller intressant läsning om hur klasstillhörighet (socioekonomisk bakgrund) påverkar människors livssituation och livsval.

Det är positivt att åtgärder föreslås för att få ungdomar till och tillbaka till skolan och/eller till arbetsmarknaden och att ansvaret för att hjälpa ungdomar tydliggörs.

Tyvärr upplever vi det som svårt att förstå det exakta innehållet i de arbetsmarknadsåtgärder som ska erbjudas de unga. Om åtgärderna som riktas till unga framförallt handlar om coachning och/eller annan jobbsökarhjälp på Arbetsförmedlingen eller praktik som (liknar) Fas 3 är vi rädda för att insatserna inte kommer att hjälpa ungdomar till studier eller arbete. Coachning och Fas 3 hjälper inte de arbetslösa att få arbete.

Betänkandet pekar på en viktig fråga när den tar upp bristen på individuellt anpassade åtgärder för de unga utanför arbetsmarknaden. Även om det gemensamma för ungdomarna ofta är att de lever i fattiga områden och tillhör utsatta samhällsgrupper så skiljer sig deras behov åt.

För att ungdomar ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden behöver det finnas arbeten att få. Om man vill hjälpa ungdomar in i arbete borde en satsning på den offentliga sektorn kunna ge fler arbete. Om mängden arbeten ökar ökar också ungdomars möjlighet att komma i arbete.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Lars Jakobsson m fl. (MP) enligt följande.

Vi stödjer de planer Kommunstyrelsen har på att synliggöra och bekräfta de ungdomars behov som står utanför gymnasieskola och arbetsliv.

Vi skulle vilja kommentera på följande punkter:

- Det verkar inte trovärdigt att det enligt budgeten kommer att finnas resurser för denna ambitiösa plan. Då det dessutom verkar finnas en gemensam problembild kring dessa ungdomar, berörs många instanser, t.ex. även socialnämnden. Det tyder på att detta projekt kommer att leda till att arbetsbelastningen endast ökar för de tjänstemän som redan arbetar med dessa frågor.
- Att inte enbart ge ungdomar valet att antingen återgå till studier eller bli anställd. Ungdomar kan ha intresse av att vara aktiva i föreningar, musikgrupper eller

engagera sig i konst, inget av detta är lukrativt men utvecklar intressen och färdigheter inför deras framtid.

- Borde det inte vara lättare för Skolinspektionen att ”vara aktiv i uppsökande” av dessa ungdomar? För övrigt bör man söka att utveckla ett datorprogram som är tillgänglig för skola och kommun. I skolan registrerar man närvaro av varje elev. Då en elev börjar visa hög frånvaro varnar programmet för det och på så vis kan både skola (studievägledare) och kommun uppmärksamma dessa ungdomar i tid. Detta program skulle också kunna vara ett instrument för att föra statistik. På detta vis säkras också att ungdomar inte ”försvinner” ur systemet utan att någon kan hjälpa den.
- Ungdomar ska även kunna ha rätt till ersättning om de deltar i t.ex. språkkurser, då många av dessa ungdomar ”är utrikes födda och [...] nyligen har anlänt till Sverige. Om de behöver psykoterapeutisk hjälp kanske de även då ska kunna ha rätt till ersättning. Med andra ord, en form av utvecklingsbidrag när de visar motivation och villighet att ingå i någon form av åtgärd.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Hans Enroth (V) enligt följande.

Stadsdelsnämnden skulle ha beslutat att:

överbära förvaltningens remissvar till Kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.